

ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА РОЛЬ ЖІНКИ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИЦІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано проблему гендеру у політикумі України. Охарактеризовано стереотипи, що впливають на частку і роль жінок у політиці. Висвітлено шляхи розв'язання гендерної нерівності в сучасному українському суспільстві.

Ключові слова: гендер, стереотипи, жінка-політик, менталітет.

Abstract

The gender issue was analyzed in the politics of Ukraine. Stereotypes were characterized, which affect both the role and role of women in politics. The ways of understanding the gender unevenness were explained in modern Ukrainian society.

Keywords: gender, stereotypes, woman politics, mentality.

Гендерна нерівність є одним з проявів соціально-економічної диференціації населення, що зумовлює різні можливості самореалізації жінок та чоловіків у суспільстві, тому дослідження цих проблем є актуальним, хоча результати сприймаються громадськістю неоднозначно. Нині в Україні у різних сферах суспільного життя все більшої гостроти набувають питання гендерної нерівності населення, які виявляються в неоднакових можливостях жінок і чоловіків реалізуватись, зокрема, у структурах влади на керівних посадах.

Україна як демократична держава, що взяла на себе відповідальність за гарантування умов для діяльності обох статей, а також їх підтримку, має спрямовувати свою законодавчу та державотворчу діяльність на утвердження гендерної рівності в усіх сферах суспільного життя. Тому розглянемо більш детально місце та частку жінок у політичній сфері [1].

Метою цієї розвідки є з'ясування ролі жінок у сучасному українському політикумі та причин їх незначної частки на керівних посадах у політичній сфері.

Протягом двох останніх десятиріч Україні вдалося досягти істотного прогресу у створенні законодавчого та інституційного забезпечення гендерної рівності. На національному рівні державні зобов'язання щодо забезпечення рівності населення підтримано Конституцією України та Законом «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», ухваленим в 2005 році [2]. Україна приєдналася до Конвенції ООН з елімінації всіх форм дискримінації щодо жінок та Пекінської платформи дій, що була прийнята в 1995 році. Країною ратифіковано ряд конвенцій Міжнародної Організації Праці, серед яких Конвенція № 100 «Про рівну винагороду чоловіків і жінок за працю рівної цінності» (1951 р.), Конвенція № 111 «Про дискримінацію в галузі праці та занять» (1958 р.), Конвенція № 103 «Про охорону материнства» (переглянута у 1952 р.), Конвенція № 156 «Про рівне ставлення й рівні можливості для працівників чоловіків і жінок: працівники з сімейними обов'язками» (1981 р.), що належать до засадничих міжнародних документів з питань забезпечення рівності населення [1].

Однак гендерна нерівність досі залишається об'єктивною реальністю в Україні. Однією з причин такої ситуації є наявність сталих стереотипів стосовно ролі та статусу жінок у суспільстві, політиці.

Почнемо з того, що поняття «гендер» увів до наукового обігу наприкінці 60-х рр. ХХ ст. Роберт Столлер. Його запропоновано використовувати для позначення соціально-культурних аспектів статі. «Гендер» стосується соціальних ролей, характеристик, особливостей, які представники відповідно статі відіграють або мають у суспільстві під впливом виховання, освіти, традиції, культури тощо [2].

Для дотримання міжнародних стандартів і забезпечення рівноправ'я між усіма громадянами Україна прийняла інструменти, які забороняють будь-яку дискримінацію та сприяють рівності. Забезпечення рівноправ'я чоловіків і жінок є обов'язковим відповідно до Конституції. Згідно з

міжнародними, національними та нормативними базами Ради Європи ключовими сферами діяльності є п'ять:

1. Участь жінок у політиці;
2. Боротьба з гендерно-зумовленим насиллям;
3. Економічне розширення прав і можливостей жінок;
4. Реагування на потреби жінок під час конфлікту (зокрема внутрішньо переміщених жінок і жінок у секторі безпеки);
5. Боротьба з гендерно зумовленими стереотипами та сприяння гендерній рівності.

Розглянемо склад верховної ради за гендерним показником. Так, у Верховній Раді України станом на 1.06.2018 р. є лише 12,5 % жінок. Україна має 17 міністерств, де лише 2 жінки обіймають міністерські посади (Міністерство освіти та науки та Міністерство охорони здоров'я). Із шести заступників прем'єр-міністрів одна жінка відповідає за Європейську та Євроатлантичну інтеграцію. Шлях України до гендерного паритету буде тривалим. Зокрема, станом на 1 грудня 2017 р., середній відсоток жінок – депутаток парламентів 57 країн в регіоні ОБСЄ67 складає 27,3%. У 47 державах-членах Ради Європи чоловіки у середньому становлять три чверті членів національних урядів і парламентів. Таким чином, Україна посідає 142-ге місце серед 193 країн після виборів 2014 р.[3].

Відповідно до звіту про права жінок і гендерну рівність в Україні, підготованого Українською Гельсінською спілкою, кількість жінок у виборчих списках 22 обласних рад складало 15%, тоді як кількість жінок у міських радах складає 18,1%. Поріг у 30% подолали лише в одній міській раді та в жодній з обласних рад. Такий показник не пропорційний до представництва жінок у виборчих списках, що свідчить про відсутність готовності політичних партій реально підтримувати жінок на виборах. Більше того, керівні органи партій не є гендерно збалансованими ні на центральному, ні на регіональному рівнях. Жінки очолюють лише 12,8% регіональних філій. Серед 214 депутатів міських рад і 252 депутатів обласних рад, обраних за результатами виборів у 2015 році, жінки, як лідери партійних списків, становили лише 6,1% і 5,9% [4, с. 15].

Ці цифри також означають, що Україна не досягла успіху у виконанні цілі залучення на рівні 30% відповідно до Пекінської платформи дій (1995) або 40% відповідно до цілі, встановленої Радою Європи. Однак целише один з аспектів впровадження політичної участі жінок. Числові показники, зокрема, мають супроводжуватися суттєвими змінами перш, ніж спостерігатиметься значний прогрес. Тема гендерної рівності досить часто зводиться до боротьби з домашнім насильством чи сімейною політикою, а материнство й надалі переважає над батьківством. Більше того, обов'язки догляду за розподілення ролей в сім'ї розглядають як основні перешкоди для участі жінок у політиці [3; 4].

У середньостроковому плані пріоритетних дій Уряду України до 2020 року гендерну рівність визнано головним принципом ефективного державного управління, однак без вказання конкретних заходів, дій та цілей. 5 квітня 2017 року Кабінет Міністрів затвердив Концепцію Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (2017-2020 р.). Серед основних труднощів, зазначених в цій програмі, є такі: відсутність гендерної компоненти у національних реформах; низький рівень можливостей державних органів для реалізації принципів рівних прав і можливостей жінок і чоловіків; не досконала поточна система збирання даних, що стосуються статі; відсутність комплексної та юридичної системи реагування на випадки гендерно зумовленої дискримінації; глибоко укорінені стереотипи про гендерні ролі [5] тощо.

Отже, задля розв'язання гендерного питання у політиці потрібне квотування виборчих списків. Квоти – це не обмеження демократії, а як позитивна дія. Також важливо запровадити бюджетне фінансування різноманітних регіональних програм, щодо гендерної рівності: проводити навчання та створювати освітні програми, які допоможуть жінкам реалізуватись у політиці. Крім того, важливим є подолання негативних стереотипів і серед жінок, які не вірять у власні сили.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Жінки та чоловіки на керівних посадах України. *Статистичний аналіз відкритих даних ЄДРПОУ*. Вересень 2017. 45 с.
2. Денисюк С. Г. Гендерні аспекти формування іміджу політичного лідера. *Політичний менеджмент*, 2007. № 2. С. 106-113.
3. Звіт про гендерну рівність в Україні, USAID, 2017. URL: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pa00mq3k.pdf

4. Бачановіч Вишня. Гендерна рівність у місцевому політичному житті та гендерна концепція у місцевій політиці України. Лютий, 2018 р. Документ для обговорення. 37с.

5. Денисюк С. Г. Ментальна природа сучасної політичної комунікації. *Політологічний вісник : збірник наукових праць*. Київ: ІНТАС, 2011. Вип. 56. С. 352-359.

Козеренко Марія Петрівна — студентка групи БМІ-16Б, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sofa.kozerenko@gmail.com

Науковий керівник: **Денисюк Світлана Георгіївна** — доктор політичних наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

Kozerenko Mariya P. — Student group BMI-16B, Faculty of infocommunications, electronics and nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sofa.kozerenko@gmail.com

Supervisor: **Denysiuk Svitlana G.** — Doctor of Political Science, Professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com